

ANKARA'DA ÇOCUK SUÇLULUĞU: EMNİYET ÇOCUK ŞUBEYE GELEN OLGULAR ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Kasım KARATAŞ*
Gamze ERÜKÇÜ AKBAŞ**
Mehtap GÜLHAN ORHAN***

ÖZ

Bu araştırmada Ankara ilinde suça sürüklenmiş olan 165 çocuk üzerinden bir değerlendirme yapılmıştır. Bu bağlamda çocukların ve ailelerin sosyo-demografik özellikleri, suç kayıt durumu, çocukların ne tür suçlara karıştığı ve çocuklara yönelik ne gibi koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verildiği gibi çeşitli unsurlara yer verilmiştir. Çocukların annesinin suç kayıt durumuna bakıldığında annelerin %33,3'ünün; babaların %47,3'ünün daha önce bir suç olayına karıştığı görülmektedir. Suça sürüklenen çocukların kardeşlerinin suça sürüklenme durumu incelendiğinde; kardeşlerin %34,5'inin daha önce, en az bir kere suça karıştığı görülmektedir. Bu nedenle ailelerin çoğunda suç kültürünün var olduğu, geliştiği ve çocukların da model alma yoluyla suça karıştıkları söylenebilmektedir. Çocukların %92,7'sinin daha önce önce suça karıştığı ve mükerrer suç işlediği görülmektedir. Çocukların, hırsızlık (%26,1), kavga (%22,4), kasten yaralama (%17,5), uyuşturucu kullanımı, bulundurma veya satışı (%6,6), tehdit, hakaret (%4,8) suçlarına karıştıkları görülmektedir. Çocuklara "Suç fikri nereden aklınıza geldi?" diye sorulduğunda; çocukların %65'i suç davranışını çevreden gördüğünü ifade etmiştir. Çocukların %44'ü ise cahillik, bir anlık sinirlenme, tartışma, kimseden ve kendimden gibi yanıtlar vermiştir. Çocukların az bir kısmı, %3,5'i suçu aile ve akrabalarından gördüğünü ifade etmiştir. Bu durum çocukların ailelerini model alsalar bile, onları koruyan bir yaklaşıma sahip olduğunu göstermektedir. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen çocuk sayısı 13'tür (%7,8). Çocuklara verilen tedbir kararlarının sınırlı olduğu görülmektedir. Çalışmada bu sonuçlara ilişkin çeşitli öneriler getirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk suçluluğu, risk etmenleri, aile özellikleri, sosyal hizmet

JUVENILE DELINQUENCY IN ANKARA: AN EVALUATION OF THE CASES IN THE CHILD UNIT OF POLICE DEPARTMENT

ABSTRACT

This study is based on an evaluation of 165 children in Ankara, who are driven to crime. In this context, the study covers the following: socio-demographic characteristics of these children and their families, criminal records of them and their families, types of crimes they are driven to, and types of protective and supportive measures taken for them. The crime reports of the children's families reveal that 33.3% of the mothers and 47.3% of the fathers have been involved in a crime before. An examination of the siblings' being pushed to crime shows that 34.5% of them have been involved in a crime act at least once. Thus, it may be argued that there is a culture of crime in the majority of the families and that children get involved in crime through taking their family members as role models. It is apparent that 92.7% of the children has been involved in crime and thus has repeated this act. It appears that they are involved in the following crimes: theft (26.1%), battle (22.4%), malicious injury (17.5%), using, carrying and trafficking of drugs (6.6%), and threat-insult (4.8%). When asked how they have got the idea of being involved in a crime, 65% state that they see it in the close environment. And 44% answer as the following: ignorance, aggressiveness, dispute, and just on my own. Only some small number children (3.5%) state that they have witnessed the crime in their families and relatives. This addresses the fact that, although they take their families as role models, they protect them at the same time. The number of the children who received protective and supportive measure orders within the scope of the Child Protection Act (no. 5395) is 13 (7.8%). Therefore, it is apparent that the measure orders given to these children are limited. The study ends up with various suggestions as to these findings.

Keywords: Juvenile delinquency, risk factors, family characteristics, social work

GİRİŞ

Suç ve suçluluk, insanlığın var olmasından itibaren toplu halde yaşamının bir sonucu olarak ön plana çıkan kavramlardır. Suçluluğun önemli boyutlarından birini çocuk suçluluğu oluşturmaktadır. Çocuk Koruma Kanununda suça sürüklenen çocuk , kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk olarak tanımlanmıştır. Çocuk suçluluğu üzerine yapılan çalışmalarda, genelde çocuk suçluluğu kavramını tanımlamaktan çok, çocuğu suça iten etmenler üzerinde yoğunlaşıldığı görülmektedir. Çünkü çocuk suçluluğu, suç davranışını etkileyen toplumsal unsurlardan bağımsız olarak tanımlanama maktadır. Bununla bağlantılı olarak suç işleyen çocuk kavramı yerine suça itilen, sürüklenen ya da karışan çocuk kavramının kullanılması doğrudur çünkü çocuk; kişilik gelişimini henüz önemli ölçüde tamamlayamadığı için riskli sosyal çevredeki kişilerin yönlendirmesi ve teşviki ile suç davranışını gerçekleştirme noktasında yetişkinlere göre daha kolay manipüle edilebilmektedir. Çocukları suçtan koruyamamak; yalnızca toplumun çeşitli biçimlerde zarar görmesine sebep olmamakta, aynı zamanda çocuklar suçun eyleyicisi olarak suçun bedeli ile bireysel olarak, ağır biçimde yüzleşmektedir. Özellikle on iki yaşının üstünde olup, cezai sorumluluğu olan çocuklar açısından, 5395 sayılı Kanun'da yer alan tedbir kararlarının alınması ile başlayan süreç, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararından sonra yeniden suça karışan çocuklar açısından hüküm giyme ile sonuçlanabilmektedir.

Çocuk suçluluğunun nedenleri bireysel, ailesel ve çevresel etmenler olmak üzere üç başlık altında ele alınabilmektedir. Suçun bireysel nedenleri, çevresel nedenlerle kıyaslandığında ikinci derece öneme sahiptir ve çoğunlukla karşımıza diğer nedenlerle birleşmiş olarak çıkabilir (Akduman, 2007). Salt bireysel özellikler çocukları suça itmeye; fakat çocukların suça yönelmesine ya da suç mağduru olmasına sebep olabilecek bir ortam yaratabilmektedir. Örneğin; hafif düzeyde zihinsel geriliği olan bir çocuk, hem suça yönlendirilme hem de suç mağduru olma konusunda bazı olumsuz etki ve yönlendirilmelere daha açık olabilmektedir.

Kriminolojinin babası olarak bilinen Lombrosso, suçluluk ile kalıtım arasında ilişki kurarak, kişilerin doğuştan suçlu olduğunu, buna kişinin sahip olduğu fiziksel, biyolojik ve psikolojik anormalliklerin neden olduğunu ileri sürmektedir (Yağbasan, 2010). Lombrosso, suçluluk sorununa bir belirti gözüyle bakıp, kişinin tutum ve davranışlarını etkileyen bedensel kusurlara ilişkin biyolojik açıklamalar getirmeye çalışmıştır (Şahinli, 2012). Fakat Lombrosso'nun doğuştan suçlular sınıflandırması, ciddi bi etiketlemeye sahip olduğu için artık bilim çevrelerinde geçerliliğini yitirmiştir. Buna karşılık zamanla bireysel nedenler olarak açıklanan çocuğun biyolojik yapısındaki durumların çocuğu tek başına suça itmediği ve toplumsal faktörlerin önemi anlaşılmıştır.

Çocuk suçluluğunun psikolojik nedenlerini inceleyen çalışmalar da bulunmaktadır. Adler (akt. Akbaba, 2011)'e göre çocuk, kendini bilmeye başladığı andan itibaren kendi zayıflığını ve noksanını anlamakta, anne ve babası gibi büyük olma arzusu ile davranışlarında değişimler olmakta ve duyduğu yetersizlik duygusunun telâfisi için hakikati bilerek değiştirmekte tereddüt etmemekte ve böylece yalan söyleme davranışına başlamaktadır. Bunun yanı sıra Adler, aynı psikolojik durum içinde ve arkadaşlarının maddi durumundan aşağı olmadığını göstermek hissiyle çocuğun hırsızlığa da başlayabileceğini ifade etmektedir. Freud (akt. Yağbasan, 2010) ise id, ego ve süper ego gelişiminin yani kişiliğin gelişiminin bir dizi yaşam basamaklarından geçilmesiyle oluştuğunu ifade etmektedir. Freud'a göre yaşam dönemlerinin herhangi birinde oluşan bir travma, çocuğun kişiliğini etkileyecek, derinlerde yatan sorunlar uzun süreli psikolojik sorunlara neden olacaktır. Örneğin Freud, çocuklarını ihmal eden, reddeden, sevgiden yoksun bırakan, onların gereksinimlerine duyarlı olmayan ebeveynlerin, çocuklarının süper egolarının geliştirmede başarısız olduğunu, bunun sonucunda id'in kişilikte hâkim duruma geçtiğini, bu durumda bireyin anlık hazlar peşinde koşabildiğini, başkalarının gereksinimlerine duyarlı olmayabildiğini, kendi duyguları ile ilişkisini keşbildiğini ifade etmiştir. Özet olarak Freud, her insanın suç işleme eğiliminde olduğunu; ancak süper egonun sosyalizasyon yoluyla desteklenmesiyle suç işleme eğilimlerinin kontrol edilebileceğini ifade etmektedir. Suçluluğu içsel çatışmalara, duygusal sorunlara, bilinç dışı güvensizlik, yetersizlik

ve aşağılık duygularına bağlayan bu kuram, suçun dinamiğini net olarak açıklayamamaktadır.

Çocuk suçluluğunun nedenleri arasında sosyal boyut oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Çocukluktan ergenliğe geçişte artan toplumsallaşma süreci içinde, çocuklar üzerinde aile dışında kalan etmenlerin etkisi artmakta ve çocuğun yaşamında çevre ile olan etkileşimi giderek daha önemli bir duruma gelmektedir. Alanyazında yer alan, sosyal etmenlerin giderek daha çok önem kazandığı vurgusunda, sosyal hizmet uygulamalarının da katkısı büyüktür.

Çocuğun içinde bulunduğu aile, arkadaş çevresi, okul, çalışma deneyimi, kitle iletişim araçları ve göç deneyimleri gibi bazı unsurlar çocuğun sosyalizasyon sürecini oldukça etkilemektedir. Ailede suç işleyen kişilerin veya suça eğilimli bireylerin bulunması, gelişimsel olarak taklit ve model alma döneminde olması nedeniyle çocuğun suça sürüklenmesinde etkin rol oynamaktadır. Suç işleyen anne ya da babanın cezaevine girmesi gibi durumlar söz konusu olmaktadır.

Ailedeki olumsuz etkileşim, disiplin anlayışı ve yöntemleri, çocuğu zamanla aileden uzaklaştırabilmektedir. Bu uzaklaşma, çocuğun kendisini dışarıda var etme, ortaya koyma çabasına girmesine neden olarak çocuğun suça itilmesine ortam yaratabilmektedir. Anne, baba ya da her ikisinin baskısı altında olan çocuğun, başkalarının etkisinde de kolay kalabileceği vurgulanmaktadır (Gökınar, 2007). West ve Farrington (akt. Kunt, 2003) “zalim, edilgen, ihmalkâr” olarak nitelendirilen ana baba tutumlarıyla suçluluk arasında ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur: Bulgulara göre, çocuklarına karşı ilgisiz, sevgi ve şefkatten yoksun ya da açık biçimde onları reddeden 42 annenin % 33,3’ü, 68 babanın % 30,9’ unun çocukları suça itilirken; bu şekilde davranmayan 339 annenin % 17,4’ ü, 286 babanın % 16,1’ inin çocuklarının suça karıştığı ortaya çıkmıştır ve aradaki bu fark istatistiksel açıdan anlamlıdır. Ayrıca bu araştırmada, ana babanın uyguladığı sert, duygusal açıdan acı veren disiplin tekniklerinin de çocuk suçluluğu ile ilişkili olduğunu gösterilmiştir.

Ailenin çocuğa karşı aşırı koruyucu tavrı ise, çocuğun ebeveynleri tarafından gereğinden fazla kontrol edilmesine sebep olmaktadır. Bu bağımlılık ilişkisi yoluyla özgüveni gelişemeyen çocuğun diğer insanlara bağımlı oluşu, onun suça yönlendirilmeye açık hale gelmesine neden olabilir. Ayrıca ailenin aşırı hoşgörölü tavrı ya da “çocuktur yapar, bu yaşta normaldir” söylemi, çocuğun da bu durumu normalleştirmesine neden olabilmektedir. Örneğin bir çocuk mahkemesinde, çocuğunun gerçekleştirdiği hırsızlık eylemi ile ilgili bir anne ile gerçekleştirilen görüşmede, annenin “Çocukken bu davranışlar çok normal” diyerek gülümsediği ve çocuğun karıştığı suçun cezai sonuçlarının da olabileceğini fark edemediği dikkati çekmiştir.

Çocuğun toplumsallaşmasında ve topluma uyumunda, arkadaşların da önemli bir rolü bulunmaktadır. Çocuk, bazen bir arkadaş grubuna girebilmek veya arkadaş grubunda kalabilmek için kendi alışkanlıklarından ve doğrularından vazgeçebilir (Aldemir, 2010). Aile bağları zayıflayan çocukların zamanlarını genelde arkadaş çevresinde geçirmekten hoşlandıkları bilinmektedir. Bu tip çocuklar aile içerisinde yeterli ilgiyi, mutluluğu ve aidiyeti bulamamış çocuklar olabilmektedir. Bu ve benzeri nedenlerle, sevgiyi aramak, kendisine değer verildiğini görmek, kendilerini bulmak ve hatta ispatlamak; özgürlüğü tatmak vb. amaçlarla arkadaş çevresine ve etkisine girmekte; daha önce suç işlemiş olanlarla karşılaştıklarında çok rahat bir şekilde kendileri de suç işlemeye başlamaktadırlar (Kunt, 2003). Ayrılmak ve bireyselleşmek isteyen ergen, bu döneminde kendi başına hareket etme, bir gruba dâhil olabilme gereksinimi içerisinde olabilmektedir. Bu gereksinimin etkisiyle farklı gruplara girme ve grup tarafından kabul görmek amacıyla suç teşkil eden davranışlarda bulunabilmektedir.

Çocuk işçiliği de çocuk suçluluğu konusunda bir risk etmeni olabilmektedir. Çocukların çalışması, sokakta ya da riskli çalışma alanlarında geçirilen süreyi artırmakta; buna karşılık bir sosyal denetim aracı olan okulla ve aileyle ilişkilerini zayıflatabilmektedir. Teker (2010)’in dediği gibi aile denetimden uzakta bir işte ve sokakta çalışan çocuklar, çevreden gelen olumsuzluklara açık olup, uyuşturucu, uçucu madde ve alkol kullanımı ve suç gibi davranışlara karşı kolayca korumasız kalabilmektedir.

Türkiye’de 1950’li yıllardan beri hızlı ve plansız bir kentleşme yaşanmaktadır. Göç ve kentleşme konusu çocuk suçluluğunda en az diğer değişkenler kadar önemlidir. Kente uyum ve kentleşme sürecini de içeren kırdan kente göç sonucunda, kırdan var olan resmi olmayan ilişkiler ve destek mekanizmaları önemli ölçüde azalmakta ve hatta yok olmaktadır. Eski toplumsal yapıları ve ilişkileri hızla ortadan kaldıran bir bireyselleşme ve yalnızlaşma süreci sosyal sorunlara eşlik etmektedir. Genel olarak kentlerdeki nüfusun hızlı artmasının ve karşılaşılan ekonomik güçlüklerin suç eylemine zemin hazırladığı bilinmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, Ankara ili, Altındağ, Keçiören, Mamak, Yenimahalle, Pursaklar gibi ilçelerde; 12 -18 yaşları arasında suça sürüklenen erkek çocukların ve ailelerinin sosyo-demografik özelliklerini; çocukların ve ailelerinin suçla ilişkisini, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununa göre verilen çocuklara yönelik tedbir kararlarını ve türlerini saptamaktır. Bu amaca uygun olarak araştırmanın alt amaçları aşağıda yer alan soru cümleleri ile ifade edilmiştir:

- Suça sürüklenen çocukların ve ailelerinin sosyo-demografik özellikleri nedir? (Yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, çalışma durumu, aylık gelir, göç durumu, konut durumu ve hanehalkı nüfusu).
- Çocukların ve ailelerinin suçla ilişkisi nasıldır? (Çocukların ve ailelerin suç kayıtları ve sayıları; suç türü, adli olayın neden olduğu, suçun öğrenen ailenin çocuğa yönelik tepkisi).
- 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununa göre çocuklara yönelik verilen tedbir kararları ve türleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılarak suça sürüklenen çocuklarla ilgili pek çok değişkenle ilgili bilgi alınmıştır. Nicel araştırma yöntemi ile Ankara ilinde yukarıda ifade edilen ilçelerde ikamet eden suça sürüklenen çocuklarla ilgili betimsel analizler yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Karasar’a göre (2008) iki tür evren bulunmaktadır, bunlar genel evren ve çalışma evreni olarak tanımlanmaktadır. Genel evrene ulaşmak güç ve çoğu zaman imkansızdır. Çalışmanın genel evrenini haklarında suç şüphesi ile işlem yapılan tüm çocuklar oluşturmaktadır. Çalışma evreni ise Ankara ili merkez ilçelerinde haklarında suç şüphesi ile işlem yapılan çocuklardır. Veriler, 2016 yılında Ankara ilinde, kanuna aykırı davrandığı için haklarında Ankara Emniyet Çocuk Şube Müdürlüğüne işlem yapılarak adli sisteme dâhil edilen; 18 yaş altındaki 165 erkek çocuktan toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada çocuklarla ilgili bazı değişkenleri öğrenmek amacıyla 55 soruluk soru kâğıdı kullanılmıştır. Bu soru kâğıdı 2009 yılında Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından uygulanmış olup Emniyet Müdürlüğüne revize edilerek 01.01.2016 tarihi itibarıyla çocuklara uygulanmıştır. Bu soru kâğıdında, suça sürüklenen çocukların ve ailelerinin özelliklerini ve suça yönelmede etkili olan risk etmenlerini içeren sorular yer almaktadır.

Uygulama

Veriler, 01.01.2016-01.09.2016 tarihleri arasında, Ankara Emniyet Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğünde çalışan polis memurları tarafından toplanmıştır. Bu araştırmanın verileri, Ankara Çocuk Şube Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen Mutlu Gençlik Huzurlu Başkent Projesi kapsamında toplanmıştır. Çocuk Şube Müdürlüğü, gerçekleştirdiği söz konusu proje kapsamında toplanan söz konusu verilerin analizinin gerçekleştirilmesi ve çalışmanın raporlaştırılması konusunda makale yazarlarından akademik, bilimsel destek almıştır. Çocukların bazı soruları yanıtızsız bırakması nedeniyle analizler yanıtlanan soru sayısına göre yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 20,0 programının yardımı ile gerçekleştirilmiştir. Bulgular basit çizelgeler üzerinde sıklık ve yüzdelik dağılımlarının verilmesiyle sunulmuştur.

BULGULAR ve YORUMLAR

Çocukları ve Ailelerini Tanıtıcı Bulgular

Çocukları ve ailelerini tanıtıcı bulgular kapsamında; çocukların yaşı, kardeş sayısı, hane halkı büyüklüğü, doğum yeri, ikamet ettikleri yer, eğitim durumu, okulla ilişkisi, çalışma durumu, ailenin aylık geliri, konut özellikleri, sosyal güvenlik durumu vs. gibi unsurlar ele alınmıştır.

Tablo 1. Çocukların yaşı, kardeş sayısı ve hane halkı büyüklüğü

Çocukların yaş dağılımı	Sıklık	%	Hane Büyüklüğü	Sıklık	%	Çocuk Sayısı	Sıklık	%
11,00	1	,6	2	8	4,9	1	7	4,3
12,00	2	1,2	3	26	15,9	2	41	25,2
13,00	11	6,7	4	49	29,9	3	40	24,5
14,00	10	6,1	5	40	24,4	4	42	25,8
15,00	19	11,5	6	20	12,2	5	8	4,9
16,00	41	24,8	7+	21	12,8	6	5	3,1
17,00	81	49,1	Toplam	164	100,0	7	9	5,5
						8 ve üstü	11	6,7
Toplam	165	100,0				Toplam	163	100,0
				Minimum		Maksimum		Ortalama
Çocukların yaş dağılımı				11		17		15.97
Hane büyüklüğü				2		7+		4.62
Ailenin yaşadığı evde oda sayısı				1		4		2.74
Çocuksayısı				1		8+		3.67

Araştırma kapsamında yer alan 165 suça sürüklenmiş çocuğun tamamı erkektir. 12 yaşın altında olan üç çocuğun (%1,8) ceza ehliyeti yoktur. Çocukların daha çok 16 (%24,8) ve 17 (% 49,1); yaşlarında olduğu görülmektedir. Çocukların yaş ortalaması 15,97'dir.

Ailelerdeki çocuk sayısı ortalaması 3,67'dir. İki çocuklu (%25,2), üç çocuklu (%24,5) ve dört çocuklu (%25,8) aileler bulunmaktadır. Çocukların hane büyüklüğü ortalaması 4,62'dir. Bu sayı ailenin yaşadığı evin ortalama oda sayısı (2,74) ile birlikte değerlendirildiğinde oda başına iki kişi düştüğü görülmektedir.

Ailenin kalabalık olması çocuğu etkileyebilmektedir. Özellikle kardeş sayısının fazla olması, ailenin sosyo-ekonomik düzeyini, çocuklarla ilgilenme düzeyini, ailenin çocuğa sağladığı eğitim fırsatlarını etkileyebilmektedir. Bu durum anne babalar ile çocuklar arasında daha fazla çatışma yaşanmasına ve belki de ailede daha fazla fiziksel cezalara başvurulmasına neden olabilir. Az ilgi gören çocuk, aile içinde ikinci planda kaldığını, kabul edilmediğini fark ettiğinde suça sürüklenme olasılığı artmaktadır (Tekler, 2010).

Çocuğun erken yaşta suç işlemeye başlamasının suç davranışını devam ettirmede bir risk etmeni olabileceği ifade edilmektedir. Amerika'da çocukların resmi suç kayıtlarına ve kişisel suç bildirimlerine dayanarak gerçekleştirilen boylamsal çalışmada, suçluluğun 7-12 yaşları arasında yaygın olduğu bildirilmektedir. Daha geç dönemlerde suç işlemeye başlayanlar ile karşılaştırıldığında, bu yaşlarda suç işlemeye başlamanın ileride ciddi ve şiddet suçları içeren, kronik suçluluk ve uzun bir suç kariyeri için çok daha önemli bir belirleyici etken olduğu görülmektedir (Topçuoğlu, 2014). Çizelge yer alan

çocukların yaş gruplarına bakıldığında çocukların daha çok 15 yaş üstü grupta yer aldığı görülmektedir. Bu bilgi; çocukların %92,7'sinin daha evvel suça karıştığı bilgisi ile kıyaslandığında, çocukların daha erken yaşlarda da suçla karşılaştığını göstermektedir. Bu nedenle erken müdahale çocuğun suç kariyeri geliştirmemesi ve kendisini suç işleyen olarak etiketlememesi açısından önemli görünmektedir.

Tablo 2. Çocukların Doğum Yerleri ve İkamet Ettikleri İlçeler

Doğum Yeri	Altındağ	Yenimahalle	Ankara Merkez	Mamak	Keçiören	Haymana	Kalecik	Diğer	Toplam
	Sıklık	51	33	21	7	7	4	3	39
%	30,9	20,0	12,7	4,2	4,2	2,4	1,8	23,6	100,0
İkamet Ettiği İlçeler	Altındağ	Keçiören	Mamak	Yenimahalle	Çankaya	Pursaklar	İl dışı	Toplam	
	Sıklık	64	46	38	11	3	2	1	165
%	38,8	27,9	23,0	6,7	1,8	1,2	0,6	100,0	

Suçta sürüklenen çocukların doğum yerlerine bakıldığında, çoğunluğu Ankara'nın Altındağ (% 30,9) ve Yenimahalle (% 20,0) merkez ilçeleri olmak üzere, %76,2'sinin Ankara ili ilçelerinde doğdukları anlaşılmaktadır. Diğer çocuklar (%23,6), Diyarbakır, Erzurum, Elazığ, Kars, Yozgat, Çorum ve Samsun illerinde doğan ve Ankara'ya göç eden çocuklardır. Çocuklar ağırlıklı olarak, Altındağ (% 38,8), Keçiören (% 27,9) ve Mamak (% 23,0) ilçeleri sınırları içinde ikamet etmektedirler.

Tablo 3. Çocukların ve Ailelerin Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Çocukların eğitim durumu		Annenin eğitim durumu		Baba eğitim durumu	
	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%
Okur Yazar	6	3,6	17	10,4	5	3,1
Değil						
Okur Yazar	11	6,7	5	3,1	7	4,3
İlkokul öğrencisi	3	1,8				
Ortaokul terk			18	11,0	23	14,1
İlkokul mezunu	25	15,2	91	55,8	72	44,2
Ortaokul Mezunu	55	33,3	15	9,2		
Lise terk			8	4,9	8	4,9
Lise Öğrencisi	65	39,4				
Lise mezunu			9	5,5	22	13,5
Toplam	165	100,0	163	100,0	163	100,0

Suçta sürüklenen çocukların bir bölümünün okuryazar (% 3,6) olmadığı ya da yalnızca okuryazar (%6,7) oldukları görülmektedir. Çoğunluğun lise öğrencisi (%39,4), ortaokul mezunu (%33,3) ve ilkokul mezunu (%15,2) olduğu anlaşılmaktadır.

Anne (% 55,8) ve babaların (% 44,2) çoğunluğu ilkokul mezunudur. Annelerin %10,4'ünün okuryazar olmadığı dikkati çekmektedir. Sadece okuryazar olanlarla birleştirildiğinde annelerin % 13,5'inin örgün eğitim görmediği anlaşılmaktadır. Bu durum babalardan iki kat (%7,4) fazladır. Anneler arasında ortaokul ve liseyi terk edenlerin oranı % 15,9 iken bu oran babalarda % 19,0'dur. Genel olarak söylenecek olursa ebeveynlerin eğitim düzeyi düşük ve aynı zamanda annelerin eğitim düzeyi de babalardan düşüktür.

Yağbasan (2010) suça sürüklenen çocukların anne-babalarının eğitim seviyelerinin çok düşük olduğunu, özellikle annelerin babalara göre daha düşük seviyede eğitime sahip oldukları belirtmektedir. Ebeveynlerin eğitim düzeylerinin düşük olması; onların, çocukların bazı sorunlarını fark etmemelerine, bu sorunlara çözüm getirememelerine, çocuklara yeterli eğitimi verememelerine ve bazı durumlarda sosyal denetim eksikliğine neden olabilmektedir. Gökpınar (2007)'ın da ifade ettiği gibi çocuklar, eğitimlerini ilk kez aldıkları ailede, gelenek ve görenekler doğrultusunda alışlagelmiş yöntemler ve sezgilere dayanılarak eğitilebilmektedir. Gelişmiş ülkelerde çocuk eğitimi, örgün eğitimi de içine alan bir kamu politikası olarak ele alınmakta, anne ve babalar kitle iletişim araçlarıyla, konferanslarla, danışma hizmetleriyle eğitilmektedir. Eğitilmiş olmak, anne-babaya, kendi davranışlarını eleştirme ve denetleme olanağı verebilmektedir. Bu bakımdan bu unsur çocukla sağlıklı ilişki kurmanın ve sürdürmenin bir yolu olabilmektedir.

Tablo 4. Çocukların Okulla İlişkisi

Çocukların Okulla İlişkisi	Evet		Hayır		Yanıtsız		Toplam	
	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%
Daha önce sınıfta kalmış mı?	26	15,8	59	35,8	80	48,5	165	100
Okula düzenli gidiyor mu?	58	35,2	18	10,9	89	53,9	165	100
Okulu seviyor mu?	60	36,4	16	9,7	89	53,9	165	100
Halen okula gidenler okula devam etmekte istekli mi?	62	37,6	16	9,7	87	52,7	165	100

Çocukların okulla ilişkileri çizelgede verilen dört ayrı soru ile incelenmiştir. Bu sorulara bazı çocukların yanıt vermekten kaçındıkları görülmüştür. Okulu sevip sevmediğini yanıtlamaktan kaçınmak önemli bir bulgu olarak değerlendirildiği için yanıtız kalan sorular da çizelgede gösterilmiştir.

Çocukların %15,8'i nin daha önce sınıfta kaldığı; %10,9'unun okula düzenli gitmediği, % 9,7'sinin okulu sevmediği ve halen okula giden çocukların % 9,7'sinin okula devam etmekte istekli olmadığı görülmektedir. Daha önce hiç okula gitmeyen 7 çocuğun (%4,2) biri ekonomik nedenlerle, altısı kendisi istemediği için okula gitmediğini ifade etmiştir. Bu bulgular, çocukların okulla ilişkisinin istendik düzeyde olmadığını göstermektedir.

Çocukların daha önce sınıfta kalma nedenleri sorulduğunda ise ders çalışmama, devamsızlık yapmak, okuldan korkmak ve aile meseleleri gibi yanıtlar alınmıştır. Çocuklar daha çok liseye başladıkları dokuzuncu sınıfta başarısız olduklarını ve sınıfta kaldıklarını ifade etmişlerdir. Çocukların liseye uyum döneminde oldukları birinci sınıfın oldukça önemli olduğu, okulla uyumlu ilişkinin sağlıklı olarak kurulamadığı durumlarda devamsızlık ve başarısızlık sorunlarının yaşandığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Eğitim kurumu, aile kurumuna benzer olarak çocuğun toplumsallaşmasının yollarından biridir. Örgün eğitim sürecinde, okulun çocuğun sağlıklı sosyalleşme işlevi ve toplumsal normları öğretme işlevini yerine getirememesi, çocuğu olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Gökpınar'ın belirttiği gibi (2007) okulda başarılı olan çocuk kendisini gösterme gereksinimini kolaylıkla giderebilirken, başarısız olan çocuk sokağa itilebilmektedir. Suça sürüklenen çocukların, küçük yaşlarda okulla birlikte çalışmaya başladıkları, okulda başarısız oldukları, okula devam sorunu yaşadıkları, okuldan kaçtıkları, okulda damgalandıkları görülmektedir. Eğitime devam etme ve başarı ile çocuk suçluluğu arasında ters orantı söz konusudur. Yavuzer (2009) ise eğitim öğretime devam etmenin, çocuğun kötü çevrelerle olan ilişkisini kesebileceğini ifade etmekte, düzenli okula gitmenin toplumsal kurallara uymayı da sağlayacağını bildirmektedir. Yazar, okulun bazı durumlarda çocukların uyum güçlüklerini çözmeye yardım edemediğini ve hatta farkında olmadan ek güçlükler yarattığını ve sonuç olarak da okuldan kaçmak, hırsızlık, vb. gibi sorun ve suçların ortaya çıktığını ifade etmiştir (Yavuzer, 2009).

Tablo 5. Çocukların ve Ailelerinin Çalışma Durumları

Annenin yaptığı iş	Ev hanımı		İş buldukça çalışıyor	Düzenli çalışıyor	İşsiz	Emekli	Toplam
	Sıklık	%					
	128	77,6	31	3	1	1	164
			18,8	1,8	,6	,6	100,0
Baba iş durumu	İş buldukça çalışıyor		Düzenli çalışıyor	İşsiz	Emekli	Diğer	Toplam
	Sıklık	%					
	33	20	67	34	20	10	164
			40,6	20,6	12,1	6,1	100,0
Çocukların ve kardeşlerin çalışma durumu	Çocukların ve kardeşlerin çalışma durumu		Evet		Hayır		Toplam
	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%	
			28	17	137	83	
			55	35,9	105	64,1	
			119	72,6	46	27,4	

Çocukların %77,6'sı annelerinin çalışmadığını; %18,8'i ise annelerinin açıcılık, hurdacılık, kâğıt toplama, temizlik işleri gibi düzensiz işlerde çalıştığını ifade etmiştir. Çocukların babasının iş durumuna bakıldığında %20'sinin iş buldukça zaman zaman çalıştığı; 40,6'sının düzenli bir işte çalıştığı; %12,1'inin emekli olduğu görülmektedir. Buna göre çocukların babalarının annelerine göre iki kat daha fazla istihdamda edildiği görülmektedir. Buna ek olarak çocukların babası %20,6 oranla işsizdir. Diğer seçeneğini işaretleyen (%6,1) çocukların biri babasının nerde çalıştığını bilmediğini, altısı cezaevinde olduğunu, üçü babasının vefat ettiğini ifade etmiştir.

Çocukların %35,9'u çalıştığını ifade ederken; %17'si kardeşlerinin çalıştığını ifade etmiştir. Buna ek olarak çocukların %72,6'sının geçmişte herhangi bir işte çalıştığı görülmektedir.

Tablo 6. Çocukların Çalışma Durumlarına İlişkin Diğer Unsurlar

Çocukların çalışmaya başlama yaşları	Sıklık	%
8 yaş	1	,8
9-11 yaş	12	10,2
12-14 yaş	38	32,2
15-18 yaş	67	56,8
Toplam	118	100
Çocukların çalışma yerleri	Sıklık	%
Kapalı işyerinde	106	89,8
Sokakta	8	6,8
Diğer	4	3,4
Toplam	118	100,0
Çocukların çalışma nedenleri	Sıklık	%
Ben istedim	86	79,7
Babam istedi	14	12,9
Annem istedi	4	3,7
Hem annem hem babam istedi	4	3,7
Toplam	108	100

Çocuklardan birinin (%0,8) 8 yaşında çalışmaya başladığı, on ikisinin (%10,2) 9-11 yaşları arasında çalışmaya başladığı, otuz sekizinin (%32,2) 12-14 yaşları arasında çalışmaya başladığı, altmış yedisininse (%56,8) 15-18 yaşında çalışmaya başladığı görülmektedir. Çocukların %6,8'i sokakta, %89,8'i iş yerinde, %3,4'ü ise diğer iş kollarında çalıştığını ifade etmiştir.

Çocukların %53'ünün tamircilik ve çıraklık işinde; %14,5'inin ailesinin yanında; %2,6'sının ayakkabı

boyama işinde; %0,9'unun mendil, kalem, çiçek vs. satma gibi işlerde çalıştıkları görülmektedir. Çocukların diğer (%29,1) olarak ifade ettikleri iş türleri garsonluk (%4,8); hurdacılık (%1,2); kâğıt-karton toplama (%1,8); kuaförlük (%1,2); kokoreççilik (%1,2) ve araba temizleme, matbaa, midye tezgâhtarlığı, simitçilik gibi (her biri %0,6) işlerdir. Çocukların önemli bir kısmının aile gelirinin düşük olması sebebiyle çalıştığı söylenebilir. Çocukların %79,7'sinin çalışmayı kendisinin istediği; %12,9'unun çalışmasını babasının istediği; %3,7'sinin çalışmasını annesinin istediği ve diğer %3,7'sinin ise çalışmasını hem annesinin hem de babasının istediği görülmektedir. Bunun yanı sıra %1,2'lik oranla çocuklar babaları olmadığı için çalışmak zorunda kaldıklarını ifade etmektedir.

Küçük yaşlarda çocukların, ekonomik yetersizlik nedeniyle ailesine maddi olarak destek olmak amacıyla, kişisel gelişimleri ile uygun olmayan ortamlarda çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Özellikle, aile denetiminden uzakta bir işte ve sokakta çalışan çocuklar, çevreden gelen olumsuzluklara açık olup, uyuşturucu, uçucu madde, alkol ve suç gibi sapma davranışlara karşı korumasız kalabilmektedir (Terzi, 2007). Çocuk işgücünün önemli nedenlerinden birisi de hızlı nüfus artışı ve kırdan kente göç olgusudur. Hızlı nüfus artışı, toplam nüfus içindeki çocukların oransal payını arttırmaktadır. Bu da çocuklara yönelik sosyal hizmet yatırımlarına daha çok pay ayrılmasını gerektirmektedir. Bunu karşılayamayan gelişmemiş ekono milerde, çocukların çalışma yaşamına erken yaşta katılmaları kaçınılmaz olmaktadır. Kırdan kente göç hızı; kentsel hizmet, istihdam olanaklarıyla orantılı olmadığından ortaya çıkan işsizlik, yoksulluk gibi sorunlar çocuk işgücü kullanımını yaygınlaştırmaktadır (Karataş, 1993).

Tablo 7. Çocukların Ailelerinin Aylık Geliri

Çocukların Ailelerinin Aylık Geliri	Sıklık	%
500 TL'den az	14	8,6
500-1000 TL arası	46	28,2
1000-1500 TL arası	46	28,2
1500-2000 TL	23	14,1
2000-2500 TL	14	8,6
2500-3000 TL	17	10,4
3500 TL ve üstü	3	1,8
Toplam	163	100,0

Bu araştırmanın verilerinin toplandığı 2016 yılında asgari ücret 1.300 TL olarak kayıtlara geçmektedir. Çizelgede yer alan bulgulara göre çocukların % 60'tan fazlasının asgari ücretin altında bir geliri olduğu söylenebilmektedir. TÜRK-İŞ tarafından yapılan bir araştırmaya (2017) göre Türkiye'de açlık sınırı 1.504 TL, yoksulluk sınırı ise 4.901 TL'dir. Bu bağlamda çocukların %65'inin açlık sınırı; tamamının yoksulluk sınırı altında yaşadığı söylenebilmektedir.

Tablo 8. Çocukların Yaşadığı Konuta İlişkin Özellikler

Evin mülkiyeti	Sıklık	%
Kiracı	97	58,5
Ev sahibi	68	41,5
Toplam	165	100,0
Konut Türü	Sıklık	%
Apartman dairesi	113	68,9
Gecekondu	44	26,2
Müstakil	8	4,9
Toplam	164	100,0
Evin oda sayısı	Sıklık	%
Bir	4	2,4
İki	46	28,0
Üç	103	62,8
Dört	11	6,7

Toplam	164	100,0
	Minimum	Maksimum
	1	4
Çocukların nerde yaşadığı	Sıklık	%
Evde	161	98,2
Kuruluşta	2	1,2
Diğer	1	,6
Toplam	164	100,0

Çocukların %41,5'i mülkiyeti kendilerine ait evlerde ikamet ederken, %58,5'i kiracıdır. Oturulan konutların %26,2'si gecekondur, %68,9'u apartman dairesidir. Oturulan konutların oda sayısı 1-4 arasında değişmektedir. Ortalama oda sayısı 2,74'tür. Daha önce de belirtildiği gibi oda sayısı aile nüfusu (ortalama: 4.62) ile birlikte değerlendirildiğinde iki kişiye bir odanın düştüğü görülmektedir. Çocukların %98,2'si evde aileleri ile birlikte yaşamakta iken %1,2'si kurumda yaşamaktadır.

Tablo 9. Çocukların Kimlerle Yaşadıkları

Çocukların Kimlerle Yaşadıklarının Dağılımı	Sıklık		%	
Ailemle	158		96,3	
Akrabalarımla	6		3,7	
Toplam	164		100,0	
Çocukların yaşadıkları evde kimlerin bulunduğu	Var	%	Yok	%
Anne	154	93,9	11	6,1
Kardeşler	137	83,5	28	16,5
Baba	130	79,3	35	20,7
Büyükbaba	13	7,9	152	92,1
Büyükanne	11	6,7	154	93,3
Anne tarafı akraba	6	3,7	159	3
Baba tarafı akraba	6	3,7	159	
Üvey baba	5	3	160	

Çocukların %96,3'ü ailesiyle %3,7'si akrabalarıyla yaşadığını ifade etmektedir. Çocukların yaşadığı evde %6,1 oranla anne; %20,7 oranla baba bulunmamaktadır. Buna karşılık çocukların % 7,9'u büyük babası ile % 6,7'si büyükannesi ile, % 3,7'si anne tarafından akrabasıyla; % 3,7'si baba tarafından akrabasıyla yaşadığını iletmektedir. Beş çocuğun üvey babası bulunmaktadır. Bu çizelgede yer alan bulgularda en dikkat çekici özellik çocukların beşte birinin babalarıyla; yaklaşık yirmide birinin de anneleriyle birlikte yaşamıyor olmasıdır.

Çocukların %98,1'i öz annelerinin hayatta, %97'si ise öz babalarının hayatta olduğunu ifade etmiştir. Anne-baba birliktelik durumuna bakıldığında çocukların %73,8'i anne babasının birlikte ve evli olduğunu; %26,2'si ise birlikte olmadığını bildirmiştir. Bu bağlamda çocuklar ayrı yaşama (%9,7), boşanma (%16,4) gibi sebeplerle ebeveynlerinin birlikte yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Çocukların %11,6'sı annelerinin birden fazla evlilik gerçekleştirdiği; %13,5'i ise babalarının birden fazla evlilik gerçekleştirdiği bilgisini vermiştir. Yavuzer (2009) yapmış olduğu araştırmada; suça sürüklenen gençlerin %22'sinin dağılmış ailelerden geldiğini belirlemiştir. Ayrıca gençlerin %47'sinin anne veya babalarından çeşitli sürelerde ayrı kaldıkları görülmüştür.

Anne baba otoritesinin yokluğu önemli bir sosyal denetim eksikliğine yol açabilmektedir. Aile yapılarında çekirdek aile özelliği baskın görünmekle birlikte azımsanamayacak oranda ailede de geniş aile karakteri gözlenmektedir. Kalabalık ailelerde ana-baba ilgisi ve denetiminin yeteri kadar olmayışı, çocuğun ihtiyaçlarının uygun şekilde karşılanamaması, ev içinde gerekli olan yaşam alanının sağlanamaması nedenleriyle çocuklar aidiyet ihtiyaçlarını karşılayabilmek için özgür bir ortam arayarak ev dışına itilebilir.

Tablo 10. Çocukların Sağlık ve Sosyal Güvenlik Durumu

Çocukların engel durumu	Sıklık	%
Evet	7	4,2
Hayır	158	95,8
Toplam	165	100,0
Sürekli tedavi olmalarını gerektirecek hastalık durumu	Sıklık	%
Evet	8	4,8
Hayır	157	95,7
Toplam	165	100
Sosyal güvence durumu	Sıklık	%
Evet	61	37
Hayır	104	63
Toplam	165	100

Çocukların % 4,2'sinin bir engeli olduğu belirlenmiştir. Belirtilen engellilik durumu daha çok hafif düzeyde zihinsel geriliktir. Çocukların %4,8'inin sürekli tedavi olmalarını gerektirecek bir hastalıklarının olduğu belirlenmiştir. Buna ek olarak çizelge halinde verilmemiş olsa da çocukların %60'ının sigara kullandığı bildirilmiştir.

Tablo 11. Çocukların Göç Durumu

Ankara'ya göç durumu	Sıklık	%
Evet	33	20,6
Hayır	127	79,4
Yanıtsız	5	
Toplam	165	100
Çocukların Ankara'da yaşadığı süre	Sıklık	%
1 yıldan az	6	18,8
1-3 yıl	2	6,3
4-6 yıl	10	31,3
7-9 yıl	4	12,5
10-12 yıl	1	3,1
12-14 yıl	2	6,3
15 yıl ve daha fazla	8	21,9
Toplam	33	100

Çocukların %20,6'sının Ankara'ya başka illerden göç ettiği görülmektedir. Çocukların on biri Karadeniz bölgesinden (%6,6); onu Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinden (%5,4); beşi İç Anadolu Bölgesinden (%2,7); dördü Marmara bölgesinden (%2,4); ikisi Ege bölgesinden (%1,2) Ankara'ya göç ettiğini ifade etmektedir. Göç edilen illere bakıldığında Bartın, Çorum, Yozgat, Samsun, Kırıkkale, İzmir, İstanbul, Eskişehir, Diyarbakır, Erzurum, Kars, Konya, Muğla, Urfa, Van, Adıyaman gibi illerin olduğu görülmektedir.

Çocukların neden göç ettiğine bakıldığında göçün daha çok iş durumuyla ilgili olduğu bunu sağlık durumu ve deprem gibi özel durumların izlediği görülmektedir. Göç durumunun işsizlik sebebiyle olduğunu yirmi çocuk (%12,1) ifade ederken; iş durumu sebebiyle göç ettiklerini ifade eden dört çocuk (%2,4); ekonomik sebeplerle göç ettiğini ifade eden iki çocuk (%1,2); sağlık sebebiyle göç ettiğini ifade eden üç çocuk (%1,8), tayin sebebiyle göç ettiğini ifade eden iki çocuk (%1,2) ve deprem sebebiyle göç ettiğini ifade eden bir çocuk (%0,6) bulunmaktadır. Oranlara genel olarak bakıldığında işsizlik ve iş durumu gibi ekonomik sebeplerin göç etmede önemli rol oynadığı görülmektedir.

Çocukların dörtte biri, üç yıldan daha az süredir Ankara'da yaşamaktadır. Altı yıldan daha kısa süredir Ankara'da yaşayanlarla birlikte bu oran %56'ya ulaşmaktadır. Bu da göstermektedir ki kentte kalış süresi görece kısa olan çocuklar ağırlıktadır. Kentte kalış süresinin kente uyum ve bütünleşme açısından önemli bir değişken olduğu bilinmektedir (Karataş; 1986).

Suçla İlişkin Bulgular

Tablo 12. Çocukların ve Ailelerinin Suç Kaydı

Suç Kaydı	Var	%	Yok	%	Toplam	%
Çocukların Suç Kaydı	153	92,7	12	7,3	165	100
Annenin Suç Kaydı	55	33,3	110	66,7	165	100
Babanın Suç Kaydı	87	47,3	78	42,8	165	100
Kardeşin Suç Kaydı	57	34,5	108	65,5	165	100
Çocukların ve Ailelerinin Suç Sayısı Ortalamaları	Minimum		Maksimum		Ortalama	
Anne	1		22		4.21	
Baba	1		21		3.62	
Kardeş	1		60		5.89	
Çocuğun kendisi	1		268		7	

Araştırmada emniyet müdürlüğü resmi kayıtlarından araştırmaya dâhil olan çocukların ve ailelerinin suç kayıt bilgileri edinilmiştir. Buna göre çocukların suç kayıt durumu dağılımına bakıldığında çocukların %92,7'sinin daha önce en az bir suç olayına karıştığı görülmektedir. Bu durum çocukların mükerrer suç işlediğini ve çocukların suç davranışını normalleştirme riski içerisinde olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda suça sürüklenen çocukların ailelerinin önemli bir kısmında suç kaydının olmasının aile içinde suç kültürü oluşturduğunu söylemek mümkündür. Suç davranışının aileler tarafından normalleştirilmesi; ebeveynlerin suç davranışını pekiştirmesi ve olumlama çocukların gözlem ve sosyal öğrenme yoluyla suça yönelmesine etki edebilmektedir.

Çocukların annelerinin %33,3'ü ortalama 4.21 kere; babaların %47,3'ü ortalama 3.62 kere; kardeşlerin %34,5'i ise ortalama 5.89 kere suç olayına karışmıştır. Çocukların karıştığı suç fiili ortalaması 7'dir. Araştırmada emniyet müdürlüğü resmi kayıtlarından edinilen bilgilere göre suça sürüklenen çocukların suç ortalamasının kendi aile bireylerinden daha çok olduğu görülmüştür. Suç işlemenin bazı ailelerde yaygın bir kültür oluşturduğu bu olgularda açıkça görülmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı verilerine göre güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocuk sayısı 2017 yılında, 2016 yılına göre binde 5 oranında artarak 335 bin 242 olmuştur. Çocukların yüzde 57,7'sinin 15-17 yaş grubunda, yüzde 23,3'ünün 12-14 yaş grubunda, yüzde 18,5'inin ise 11 yaş ve altındaki çocuklar olduğu görülmüştür. Güvenlik birimine 2017 yılında gelen veya getirilen çocukların yüzde 66,1'inin erkek, yüzde 33,9'u ise kız çocuğu olduğu açıklanmıştır. Adli birimlere 66 bin 321 çocuğun sevk edildiği, suça sürüklenen çocukların yüzde 33,3'ünün bağımlılık yapan madde kullandığı bildirilmiştir.

Tablo 13. Çocukların İfadesine Göre Suç Kaydı ve Diğer Unsurlar

Çocukların Daha Önce Adli Olaya Karışma Durumu	Sıklık	%
Evet	64	38,8
Hayır	101	61,2
Toplam	165	100
Çocukların Önceki Olaydan Ne Tür Bir Ceza Aldığı	Sıklık	%
Hapis cezası aldım	8	12,7
Para cezası aldım	11	17,5
Hem hapis hem para cezası aldım	3	4,8

Diğer	8	12,7
Ceza almadım	33	52,4
Toplam	63	100,0

Çocuklar suç ile ilgili olan soruları daha az doğru yanıtlama ve gerçeği saklama eğiliminde olmuşlardır. Buna göre çocuklar %38,8 oranla daha önce adli bir olaya karıştığını ifade etmiştir. Emniyet kayıtlarını içeren Çizelge 12'ye bakıldığında ise bu bilginin aksine çocukların %92,7 oranla daha önce suça karıştığı öğrenilmiştir.

Soruya yanıt veren suça sürüklenen çocukların suç sonrası aldıkları ceza türüne bakıldığında %12,7'sinin hapis; %17,5'nin para cezası aldığı; %4,8'ininse hem hapis hem de para cezası aldığı; diğer olarak ifade eden %12,7'sinin mahkeme sürecinin devam ettiği görülmektedir. Çocukların %52,4'ü suç sonrası herhangi bir ceza almadığını ifade etmektedir. Çocukların hüküm giymesine sebep olan suç türleri, gasp, yaralama, dolandırıcılık, yan kesicilik, hırsızlık, tehdit, narkotik suçlar gibi suçlardır.

Tablo 14. Çocukların Karıştıkları Adli Olgunun Suç Türlerine Göre Dağılımı

Suç türleri	Sıklık	%
Hırsızlık	43	26,1
Kavga	37	22,4
Kasten yaralama	29	17,5
Uyuşturucu kullanımı, bulundurma veya satışı	11	6,6
Tehdit-hakaret	8	4,8
Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma	3	1,8
Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma	3	1,8
Basit yaralama	2	1,2
Çocuğun cinsel istismarı	2	1,2
Taksirle yaralama - trafik güvenliğini tehlikeye sokma	2	1,2
Gasp	2	1,2
Yağma-tehdit-yankesicilik	2	1,2
Kaçakçılık	2	1,2
Cinsel saldırı	1	,6
Arabaya ateş etme	1	,6
Aile içi şiddet	1	,6
Cinsel saldırı şantaj tehdit	1	,6
Dolandırıcılık	1	,6
Ehliyetsizlik	1	,6
Genel güvenliği kasten tehlikeye sokmak	1	,6
Güveni kötüye kullanma	1	,6
Toplam	154	100,0

Emniyet Genel Müdürlüğü kayıtlarından edinilen bilgilere göre çocukların karıştıkları ilk adli olgunun suç türlerine göre dağılımına bakıldığında dörtte birinden az fazlasını hırsızlık, yaklaşık % 40'ını ise kavga ve kasten yaralama gibi kişiye karşı işlenen suçlar oluşturmaktadır. Çizelgenin bütününde de görülmektedir ki ağırlık şahsa karşı suçlarla mala karşı suçlarda yoğunlaşmaktadır. Çocukların, uyuşturucu bulundurma, kullanımı veya satışı ile cinsel istismar ve cinsel saldırı suçlarına karışmış olmaları da ayrıca dikkat çekicidir.

Yavuzer (2009)'in araştırmasında, mala ilişkin suçların % 86,8'inin, şahsa ilişkin suçluların % 81,4'ünün, cinsel suçluların da % 76'sının beş kişilik ya da daha kalabalık ailelerden geldiği görülmüştür. Araştırmaya katılan çocukların kalabalık ailelerden geldiği düşünüldüğünde sonuçların Yavuzer ile uyumlu olduğu görülmektedir. Araştırmaya dâhil olan çocukların tamamının erkek

olduğu düşünüldüğünde cinsiyet ve suçluluk arasındaki ilişkiye dair açıklamalar önemli görünmektedir.

Yurtdışında yapılan çalışmalara bakıldığında (Canter, 1982) erkek suçluluğunun kadın suçluluğuna göre daha fazla olduğu görülmekte ve Canter (1982) tarihsel olarak kadın suçluluğunun erkek suçluluğuna göre görece olarak daha az ve daha az ciddi suçları içerdiğini bildirmektedir. Canter; polis ve mahkeme kayıtlarını içeren çalışmalar kadın suçluluğunun erkek suçluluğuna göre oranın 3/7 olduğunu göstermektedir. Suç türlerine göre bakıldığında kızların evden kaçma, okuldan kaçma ve cinsel suçlara karışabildiği görülürken; erkeklerin daha geniş yelpazede olan suçlara karıştığını bildirmektedir.

Tablo 15. Çocukların Gözünden İlk Adli Olayın Nedenleri

İlk Adli Olay Nedeni	Sıklık	%
Başkalarının zorlaması ve teşviki ile	38	25,1
Para için	29	19,2
Tartışma	16	9,7
Madde almak için	11	7,3
Diğer sebepler	57	38,6
Toplam	151	100,
		0

Çocuklara ilk adli olayın neden olduğu sorulduğunda çocukların dörtte biri başkalarının zorlaması ve teşviki ile yaklaşık dörtte biri de para için olaya karıştıklarının bildirmişlerdir. Diğer şikkim işaretleyen (%38,6) çocukların adli olaya karışma nedeni ise iftira; sinirlenme; kavga; anlaşmazlık, haksız tahrik, küfür, laf atma, merak, heves, okul kavgası, yanlış anlaşılma, suçlama ve Suriyeli çocuğa acıma olarak ifade edilmiştir.

Tablo 16. Çocukların En Son Gerçekleştirdiği Adli Olayın Yeri ve Nedeni

En son gerçekleşen suçun yeri	Sıklık	%
Sokakta	106	70,6
İş yerinde	22	14,6
Evde	18	12
Diğer	4	2,6
Toplam	150	100,
		0
Olayın nedeni	Sıklık	%
Başkalarının zorlaması ve teşviki ile	42	29,1
Para için	24	16,7
Madde almak için	14	9,7
Diğer	64	44,4
Toplam	144	100

Çocukların %70,6'sı, suç eyleminin sokakta; %12,7'si iş yerinde, %12'si ise evde yaşandığını ifade etmiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen 4 kişinin 3'ü suç eyleminin okulda; 1'i ise internet kafede olduğunu belirtmektedir. Çocuklara şu anki adli olayın neden olduğu sorulduğunda %29,1'i başkalarının zorlaması ve teşviki ile %16,7'si para için; %9,7'si madde almak için olduğunu söylemişlerdir. Diğer sebepler başlığı altına yer alanlar (%44,4) iftira, kavga, öfkelenme, sinir, tartışma gibi nedenlerle suç eylemine karıştığını ifade etmişlerdir.

Tablo 17. Çocukların Suç Konusu Fiili Kimin Etkisi ile İşlediği

Fiili Kimin Etkisi ile İşlediği	Sıklık	%
--	---------------	----------

Çevremden (arkadaşlarım-TV vs.) gördüm	91	65
Ailemden (baba-anne-kardeş) gördüm	3	2,1
Akrabalarımın (amca-dayı-enişte vs.) gördüm	2	1,4
Diğer	44	31,4
Toplam	140	100

Çocuklara suç konusu fiili kimin etkisi ile işlediği sorulduğunda, %65'i "çevremden, arkadaşlarımdan, TV'den vb." gördüğünü ifade etmiştir. Aile yakınları ve akrabalarının etkisini ifade edenler (%3,5) olarak kalmıştır. Yüzde 44'ü kimsenin etkisinde kalmadığını, cahillik, sinirlenme, tartışma gibi nedenlerle kendilerinin karıştığını belirtmişlerdir.

Tablo 18. Suça İlişkin Diğer Hususlar

Suç olgusu esnasında çocuğun yanında yaşı büyük birinin olma durumu	Sıklık	Yüzde
Evet	48	29.6
Hayır	114	70.4
Toplam	162	100.0
Evitse bu kişilerden teşvik ya da yardım görme durumu	Sıklık	Yüzde
Teşvik ve yardım gördüm	29	88,0
Zorlama ve şiddet gördüm	4	12
Toplam	33	100.0
Teşvik ya da yardım gördünüzse kimden	Sıklık	Yüzde
Arkadaşlarımdan	27	73.0
Babamdan	5	13.5
Diğer kişiler	3	8.1
Akrabalarımdan	1	2.7
Ailemden birkaç kişiden	1	2.7
Toplam	37	100.0
Suç veya suçlara aile tepkisi ne oldu?	Sıklık	Yüzde
Suçü kesinlikle onaylamadılar	110	75.9
Suca kayıtsız kaldılar	20	13.8
Bana hak verdiler, anlayışla karşıladılar	15	10.3
Toplam	145	100.0

Araştırmaya katılan suça sürüklenen çocukların %29,6'sı suç esnasında yanlarında büyük bir kişinin olduğunu ifade etmiştir. Çocukların % 88,0'i yanlarında bulunan yetişkinin teşvik ve yardımını gördüğünü; % 12'si ise bu kişilerden zorlama ve şiddet gördüklerini belirtmişlerdir. Teşvik ve yardım gördükleri kişilerin ağırlıklı olarak arkadaşlar olması dikkat çekicidir. Araştırmaya katılan yaklaşık her üç çocuktan birinin yanında büyük biri bulunmuş ve çocuklar bu kişilerden suça teşvik, yardım ve zorlama görmüşlerdir.

Çocukların işledikleri suç fiiline verilen aile tepkileri sorulduğunda çocukların %75,9'unun ailesi suçü kesinlikle onaylamazken; %13,8'inin suça kayıtsız kaldığı ve %10,3'ünün çocuğa hak verdiği ve bu durumu anlayışla karşıladığı dikkati çekmektedir.

Tablo 19. Çocukların Arkadaşları Hakkında Bilgiler ve İlişkileri

Hayatında en çok kime güvenirsin?	Sıklık	Yüzde
Aileme	134	82,7
Kimseye	18	11,1
Arkadaşlarıma	10	6,2
Toplam	162	100,0

Arkadaşlarıyla ilişkilerini nasıl buluyorsun?	Sıklık	Yüzde
Oldukça iyi anlaşıyoruz	112	70,9
Az anlaşıyoruz	34	21,5
Kavga ederiz	7	4,4
Hiç anlaşamıyoruz	5	3,2
Toplam	158	100,0
Arkadaşlarınız arasında sokakta yaşayan var mı?	Sıklık	Yüzde
Evet	16	9,9
Hayır	149	90,1
Toplam	165	100,0
Evet, ise kaç s sokakta yaşayan çocuk?	Sıklık	Yüzde
1	2	12,5
2-4	5	31,3
5'ten fazla	9	56,3
Toplam	16	100,0
Arkadaşlardan tutuklanmış olan var mı?	Sıklık	Yüzde
Evet	28	17,4
Hayır	137	60,2
Toplam	165	100,0
Arkadaşlarından tutuklanmış veya hapse girmiş olanlar ne tür suçlar işlemişti?	Sıklık	Yüzde
Yaralama, darp	8	28,57
Hırsızlık-evden işyerinden, resmi kurumdan, bankadan	7	25,0
Adam öldürme	3	10,71
Mala zarar vermek	2	7,14
Narkotik suçları	2	7,14
Gasp	1	3,57
Dolandırıcılık	1	3,57
Yan kesicilik	1	3,57
Diğer	3	10,71
Toplam	28	100,0

Çocukların % 82,7'si yaşamda en çok ailesine; % 6,2'si ise arkadaşlarına güvendiğini ifade etmişken % 11,1'i kimseye güvenmediğini belirtmiştir. Çocukların %70,9'u arkadaşlarıyla oldukça iyi, %21,5'i ise az anlaştığını ifade bildirmiştir. Arkadaşlarınız arasında sokakta yaşayan var mı sorusuna 16 çocuk (%9,9) evet yanıtı vermiştir. İki çocuk birer arkadaşlarının; beş çocuk, iki-dört arasında arkadaşının; dokuz çocuk ise beşten fazla arkadaşının sokakta yaşadığı bilgisi vermiştir. Çocukların %17,4'ünün arkadaşları arasında tutuklanma deneyimi bulunmaktadır. Tutuklanma ve hüküm giyme deneyimi olan arkadaşlarının genelde yaralama, darp, hırsızlık, adam öldürme, mala zarar vermek, narkotik suçlar, gasp, dolandırıcılık, yan kesicilik gibi suçlardan dolayı adli işlem başlatıldığı anlaşılmaktadır. Çocukların sokakta yaşayan çocuklarla ilişkileri ve suç işleyen arkadaşlara sahip olmaları suçla sürüklenme riskini önemli ölçüde artırmaktadır (Karataş, 2009).

Tablo 20. Çocukların Boş Zamanlarını Nasıl Geçirdikleri

Boş zamanlarında genelde neler yaparsın?	Sıklık	Yüzde
Arkadaşlarımla zaman geçiriyorum	49	30,4
Spor yaparım	40	24,8
Müzikle uğraşırım	33	20,5
Ailemle zaman geçiririm	22	13,7
Sinemaya giderim	5	3,1

Kitap okurum	4	2.5
Resim yaparım	1	.6
Diğer	7	4.3
Toplam	161	100.0

Çocukların büyük çoğunluğu serbest zamanlarını arkadaşlarıyla (%30,4) spor yaparak (%24,8) ve müzikle uğraşarak (% 20,5) geçirmektedir. Ailesiyle zaman geçiren, kitap okuyan, sinemaya giden, resim yapan çocukların sayısı azdır.

Tablo 21. Çocukların Suç Sonrası Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarından Yararlanma Durumu

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında çocuğa tedbir kararı verilmiş mi?	Sıklık	%			
Evet	13	7,8			
Hayır	151	92,2			
Toplam	164	100.0			
Tedbir Kararı Türleri	Evet	%	Hayır	%	Toplam
Danışmanlık	7	53,8	6	46,2	13
Eğitim	6	46,2	7	53,8	13
Bakım	5	38,4	8		13
Sağlık	4	30,8	9		13
Sosyal ve ekonomik destek alan	10	6,1	155	93,9	165

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen çocuk sayısı 13'tür (%7,8). Bu 13 çocukla ilgili 7 danışmanlık, 6 eğitim, 5 bakım, 4 sağlık tedbiri verilmiştir. Tedbir kararları dışında 10 çocuk ve ailesi sosyal ve ekonomik destek (SED) almaktadır. Bulgular, çocuklar için, koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yeteri kadar kullanılmadığını göstermektedir.

Saruç ve Kayma Güneş (2014) tarafından yapılan çalışmada suça sürüklenen çocuklar için sosyal inceleme raporlarında 601 tedbir önerisinin yer aldığı fakat yalnızca 62 çocuk için çocuk mahkemesi hâkimi tarafından tedbir kararı verildiği görülmüştür. Tedbir kararları ile ilgili çocuk mahkemeleri uzmanları tarafından suça sürüklenen çocuklar hakkında sosyal inceleme raporlarında önerilen tedbirlere genel olarak bakıldığında raporların %46 ,7'sinde çocuk hakkında tedbire gerek olmadığına ilişkin önerinin yer aldığı görülmektedir. Yazarlara göre bu durum sosyal inceleme raporlarının çocuk adalet sisteminde işlevsel olarak değerlendirilmediğini göstermektedir. Oysa suça sürüklenen çocuklar için güvenlik tedbirleri niteliğinde koruyucu destekleyici tedbirlerin uygulanması çocuğun sağlıklı bir biçimde sosyalleşmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Çocuk mahkemesi uzmanları tarafından önerilen tedbir kararlarının hâkimce verilmesini sağlamak müracaatçılara yönelik savunuculuk faaliyetlerini gerçekleştirmekle ilgilidir. Bu nedenle çocuk mahkemesinde çalışan sosyal çalışma görevlileri ve hakimlerin daha fazla iletişim kurmasının önemi açıktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma kapsamında suça sürüklenen çocukların tamamı erkektir; çocukların yaşları 11-17 arasında değişmektedir ve yaş ortalamaları 15,97'dir. Ailelerdeki ortalama çocuk sayısı 3,67; ortalama hane büyüklüğü 4,62 ve yaşanan evlerin ortalama oda sayısı 2,74'tür. Çok çocuklu, küçük evlerde, kalabalık bir şekilde yaşayan ailelerde erkek çocukların daha çok suça sürükledikleri görülmektedir.

Çocukların çoğu, Altındağ ve Yenimahalle merkez ilçeleri başta olmak üzere Ankara ili doğumlu olup ağırlıklı olarak Altındağ, Keçiören ve Mamak ilçeleri sınırları içinde ikamet etmektedirler. Ankara'ya göçle gelen çocuklar yaklaşık ¼ orandadır.

Okul çağında olan tüm çocuklar arasında okuryazar olmayan ya da yalnızca okuryazar olan çocukların varlığı düşündürücüdür. İlkokul ve ortaokul mezunu olduktan sonra örgün eğitimden

kopan çocuklar yarıya yakındır. Bu iki bulgu çocukların eğitimle bağlarının istendik düzeyde olmadığını göstermektedir. Aynı zamanda çocukların ebeveynlerinin eğitim düzeyi düşüktür; bu konuda anneler daha dezavantajlı durumdadır.

Çocukların annelerinin beşte biri ücret karşılığı çalışmaktadır. Bunların da çoğu iş buldukça çalışmaktadır. Bununla birlikte annelerin büyük bir bölümü (yaklaşık %80) ev hanımıdır. Babaların beşte üçü iş buldukça çalışmaktadır ya da düzenli iş sahibidir ve beşte biri ise işsiz olduğunu ifade etmiştir. Görüldüğü gibi babalar arasında işsizlik genel ortalamanın oldukça üzerindedir. İş buldukça çalışanların da düzenli bir gelir sahibi olmadığı düşünülürse ailenin geçimini sürdürmek açısından önemli güçlüklerle karşılaştığını tahmin etmek zor olmayacaktır. Çocukların çalışma deneyimlerine bakıldığında çok yüksek oranlarda çocuk işçiliği ile karşılaşmaktadır. Çocukların kapalı işyerlerinde ve/veya sokakta çalıştıkları, yaklaşık yarısının on beş yaşından önce çalışmaya başladıkları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte anne babaları istediği için çalıştığını belirten çocuklar da vardır.

Araştırmaya katılan çocukların yarıdan fazlası kiralık evlerde ve apartman dairelerinde oturmaktadırlar. Oturulan evlerin ortalama 2,74 odalı evler olduğu görülmektedir. Hane büyüklükleri ile birlikte değerlendirildiğinde çocukların genelde oldukça sıkışık ev ortamlarında yaşadıkları söylenebilir.

Çocukların beşte biri babalarıyla; yaklaşık yirmide biri de anneleriyle birlikte yaşamıyorken her dört çocuktan birinin ebeveyni ayrı yaşamaktadır. Yaklaşık her on çocuktan birinin annesi ve yine biraz daha fazla oranda olmak üzere babası birden fazla evlilik gerçekleştirmiştir. Dolayısı ile bu çocukların önemli bir kısmı da yeniden oluşturulmuş ailelerde yaşamaktadır.

Çocukların yedisi hafif düzeyde zihinsel geriliğe; sekizi sürekli tedavi olmalarını gerektirecek bir hastalığa sahiptir. Çocukların yaklaşık üçte ikisi sigara içmektedir. Önemli bir bölümünün ailesinin sosyal güvencesi yoktur.

Çocukların beşte birinin Ankara'ya başka illerden göç ettiği görülmektedir. Göçün daha çok iş durumuyla ilgili olduğu bunu sağlık durumu ve depresyon gibi özel durumların izlediği görülmektedir. Çocukların yarıdan biraz fazlası altı yıldan daha kısa süredir Ankara'da yaşamaktadır. Kentte kalış süresi görece kısa olan çocuklar ağırlıktadır.

Araştırma kapsamındaki çocukların %92,7 oranla ve ailelerinin neredeyse yarısının daha önce suçla karşılaşması, suç davranışının yeniden tekrar edilme riskine ve suç kültürüne işaret etmektedir. Bu nedenle çocuklara verilen danışmanlık tedbirlerinde, sosyal inceleme raporu dikkate alınarak, suçla neden olan unsurlar dikkatli bir biçimde belirlenmeli ve çocuğun suç eylemine devam etmesinin yol açacağı olumsuz sonuçlar çocuğa ve önemli bir kısmı suç kaydı geçmişi olan ailelere muhakkak ifade edilmelidir.

Çocukların yaklaşık %40'ı daha önce adli bir olaya karıştığını ifade etmişken, Emniyet kayıtlarını içeren Çizelge 12 bu bilgi ile çelişmektedir. Çocukların önceki suç kayıtlarını saklama eğiliminde olmaları, etiketlenmeye karşı kendilerini koruma davranışı olarak ya da suçu ifade etmekten utanma, yeni bir yaptırımla karşı karşıya kalmaktan çekinme yorumlanabilir.

Çocukların karıştıkları ilk adli olgunun dörtte birinden az fazlası hırsızlık, yaklaşık % 40'ı ise kavga ve kasten yaralama gibi kişiye karşı işlenen suçlardır. Ağırlık şahsa karşı suçlarla mala karşı suçlarda yoğunlaşmaktadır. Çocukların, uyuşturucu bulundurma, kullanımı veya satışı ile cinsel istismar ve cinsel saldırı suçlarına karışmış olmaları da ayrıca dikkat çekicidir. Çocukların dörtte biri başkalarının zorlaması ve teşviki ile yaklaşık dörtte biri ise para için olaya karıştıklarının bildirmişlerdir.

Çocukların büyük çoğunluğunun karıştıkları adli olay, sokakta ve çalıştıkları işyerlerinde; başkalarının zorlaması, para ve madde almak gibi nedenlerle ve aile, akraba ve sosyal çevre etkisi ile gerçekleşmiştir. Araştırmaya katılan yaklaşık her üç çocuktan birinin yanında büyük biri bulunmuş ve çocuklar bu kişilerden suça teşvik, yardım ve zorlama görmüşlerdir.

Görüşülen çocuklar en çok ailelerine ve arkadaşlarına güvenmektedirler. Her on çocuktan biri ise hiç kimseye güvenmediğini belirtmiştir. Çocukların % 30'u, arkadaşlarıyla ilişkilerinin sorunlu olduğunu; 16 çocuk ise arkadaşları arasında birden fazla sokakta yaşayan çocuk olduğunu ifade etmiştir. Yirmi sekiz çocuğun arkadaşları arasında çeşitli suçlara karışmış olanlar bulunmaktadır. Çocukların sokakta yaşayan çocuklarla ilişkileri ve suç işleyen arkadaşlara sahip olmaları suça sürüklenme riskini önemli ölçüde arttırmaktadır.

Çocukların büyük çoğunluğu serbest zamanlarını arkadaşlarıyla spor yaparak ve müzikle uğraşarak geçirmektedir. Spor ve müzik gibi uğraşlar da daha çok arkadaşlarıyla birlikte yapılan etkinlikler olarak değerlendirilebilir. Ailesiyle zaman geçiren, kitap okuyan, sinemaya giden, resim yapan çocukların sayısı azdır.

Çocuklar yetişkinlere göre değişime daha açık bireylerdir; bu bakımdan çocukların yaşama, korunma, gelişim ve katılım hakları temel alınarak, onları sağlıklı olanaklarla desteklemek çocuklarda davranış değişikliği sağlayabilecektir. Bu biçimiyle suça karışan çocuklar, erken müdahale ile topluma zarar değil, katkı veren bireyler olabilecektir. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında, hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen çocuk sayısı 13'tür. Bu nedenle çocuklara verilen tedbir kararlarının oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. 5395 kapsamındaki gerekli tedbirlerin uygulanması konusunda, sosyal çalışma görevlileri olguları dikkatle ele almalı ve hâkimlerin çocuklar için en doğru tedbir kararına hükmetmesi için çaba harcamalıdır. Çocuklar için verilen tedbirlerin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için ilgili kurum ve birimlerde yeterli sayıda sosyal hizmet uzmanı görevlendirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akbaba, T. (2011). *Kartal-Kadıköy bölgesi çocuk suçluluğu profili*. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akduman, G. G. (2007). Suça karışan 12-15 yaş grubundaki çocuklarda akran istismarı ve kendilik algısının karşılaştırılması olarak incelenmesi. Doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Aldemir, A.A. (2010). Çocuk suçluluğu profili 2007-2008 yılları Üsküdar bölgesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Canter, R. (1982). Family correlates of male and female delinquency. *Criminology: An Interdisciplinary Journal*, 20, 149-167.
- Gökpinar, M. (2007). Sosyal ve kriminal boyutlarıyla çocuk suçluluğu. *TBB Dergisi*, 72, 206-233.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar-ilkeler-teknikler*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, K. (2009). Sokakta çalıştırılan ve yaşayan çocuklar sorununun düşündürdükleri. Sokak çocuklarının istismarı ve ihmali. Editör: Özkan Yıldız. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Yayını, ss. 61-67,
- Karataş, K. (1993). Çocuk iş gücü sorunu: Nedenleri, sonuçları ve çözüm önerileri. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi*, 11, (1-2-3), 85-102.
- Kunt, V. (2003). *Suç ve çocuk*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Şahinli, K. (2012). *Çocuk suçluluğuna sebep olan ailesel etmenler: Ankara çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu ve hükümlü çocuklar üzerine bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Teker, K. (2010). *Suçlu çocuklarda sosyo -demografik özellikler ile ebeveyn tutum algısının çocuk suçluluğuna katkısı*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Terzi, A. K. (2007). *Kent ölçeğinde çocuk suçluluğu: Çankaya örnek araştırması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Topçuoğlu, T. (2014). Çocuk suçluluğu ve gelişimsel (risk-odaklı) suç önleme. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16, 217-226.
- Yağbasan Y. (2010). *Çocuk suçluluğunun toplumsal nedenleri ve cezai sorumluluğu*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale. Yavuzer, H. (2009). *Çocuk ve suç*. İstanbul, Remzi Kitabevi.

EXTENDED ABSTRACT

This study is based on an evaluation of 165 children in Ankara, who are driven to crime. In this context, the study covers the following: socio-demographic characteristics of these children and their families, criminal records of them and their families, types of crimes they are driven to, and types of protective and supportive measures taken for them. The crime reports of the children's families reveal that 33.3% of the mothers and 47.3% of the fathers have been involved in a crime before. An examination of the siblings' being pushed to crime shows that 34.5% of them have been involved in a crime act at least once. Thus, it may be argued that there is a culture of crime in the majority of the families and that children get involved in crime through taking their family members as role models. It is apparent that 92.7% of the children has been involved in crime and thus has repeated this act. It appears that they are involved in the following crimes: theft (26.1%), battle (22.4%), malicious injury (17.5%), using, carrying and trafficking of drugs (6.6%), and threat-insult (4.8%). When asked how they have got the idea of being involved in a crime, 65% state that they see it in the close environment. And 44% answer as the following: ignorance, aggressiveness, dispute, and just on my own. Only some small number children (3.5%) state that they have witnessed the crime in their families and relatives. This addresses the fact that, although they take their families as role models, they protect them at the same time. The number of the children who received protective and supportive measure orders within the scope of the Child Protection Act (no. 5395) is 13 (7.8%). Therefore, it is apparent that the measure orders given to these children are limited. The study ends up with various suggestions as to these findings. Forensic cases the great majority of children are involved in happen on streets and in workplaces, and stem from the reasons such as being forced to receiving money or substance, and are due to the influence of family, relatives and social environment. Approximately one third of the children who participated in the research was accompanied by an adult who encouraged the crime, and helped and forced the minor. The children interviewed trust their families and friends the most. One tenth of the children states that they do not trust anybody. 30% of the children state that they have problems in their relationships with friends, and 16 children say that there are more than one child among their friends who live on the streets. There are 28 children whose friends were involved in various crimes. The fact that children have friends who are involved in crime and have relationships with children living on the street increases the risk of being pushed to crime to a great extent. 29.6% of the child participants of the study who are pushed to crime state that they were accompanied by an adult during the crime. 88% of the children state that they were encouraged and helped by the adult, and 12% state that they were forced and exposed to violence by the adults accompanying them. It is worth noticing that the persons who encourage and help them are usually friends. One third of the participants were accompanied by adults, and children were encouraged, helped, and forced by them. The family reactions to the crime reveal that 75.9% of the children's families do not approve the crime, 18.3% are indifferent to it, and 10.3% give right to the child and pave the way for it.